

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΒΑΣΙΛΑ ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΑΣ

Ἐκ τῶν ἀνεκδότων ἐγκωμίων εἰς τοὺς τρεῖς Ἱεράρχας¹, ἐξ ὧν ἔχω ἤδη ἐκδώσει τὸ τοῦ Ἰωάννου Εὐχαΐτων², τὸ ἀρχόμενον «Τρεῖς με πρὸς τριώνυμον παροτρύνουσιν κίνησιν» καὶ τὸ τοῦ Ματθαίου Καμαριώτου³, τὸ ἀρχόμενον «Εἵπερ ἄλλο τι τοῖς τοῦ λόγου θεραπευταῖς καὶ λόγος ἐγκωμίων προσήκων», ἐκδίδω νῦν ἐνταῦθα τὸ τοῦ Νικολάου Καβάσιλα⁴, τὸ ἀρχόμενον «Οἰμαί γε τῶν ἐννομωτάτων καὶ δικαιοτάτων εἶναι».

Τὸ ἐγκώμιον τοῦτο, ὅπερ εὑρεται ἐν τοῖς κώδιξι Par. 1213 (φ. 101α—104α), Vind. theol. 262 (φ. 120β—124β), Coisl. 315 (φ. 189β—196α) καὶ ἄλλοις, φέρει ἐπιγραφὴν «Εἰς τοὺς ἁγίους τρεῖς μεγάλους ἱεράρχας καὶ οἰκουμενικοὺς διδασκάλους Βασίλειον τὸν μέγαν, Γρηγόριον τὸν θεολόγον καὶ Ἰωάννην τὸν Χρυσόγλωττον»⁵. Ἡ ἔκδοσις γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει φωτογραφικῶν ἀποτυπωμάτων τῶν ἀνωτέρω τριῶν μνημονευθέντων κωδίκων, αἱ μεταξὺ τῶν ὁποίων διαφοραὶ εἶναι ἐλάχισται καὶ ἀνάξια λόγου.

Εἰς τοὺς ἁγίους τρεῖς μεγάλους Ἱεράρχας καὶ οἰκουμενικοὺς διδασκάλους, Βασίλειον τὸν μέγαν, Γρηγόριον τὸν θεολόγον καὶ Ἰωάννην τὸν χρυσόγλωττον.

Οἰμαί γε τῶν ἐννομωτάτων καὶ δικαιοτάτων εἶναι τὴν γινομένην τοῖς πατράσιν πᾶσαν νέμειν τιμὴν, εἴ περ δέ τις τῶν ἀπάντων πατέρας τῆς καθ' ἡμᾶς ἱερᾶς ταύτης φατρίας καὶ τοῦ χοροῦ τῶν εὐσεβούντων κορυφαίους, ὡς εἰπεῖν, καὶ προστάτας καὶ ἡμᾶς, ὧ βέλτιστοι πάντων, ἅπαν-

¹ Περὶ τῶν ἀνεκδότων ἐγκωμίων εἰς τοὺς τρεῖς Ἱεράρχας πρβλ. τὴν ἐμὴν ἐν τῷ ἀναμνηστικῷ τόμῳ τοῦ ἔκκλ. Φάρου Ἀλεξανδρείας διατριβὴν ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἀνεκδότα ἐγκώμια εἰς τοὺς τρεῖς Ἱεράρχας» (τόμ. 31 (1932) σ. 77—91).

² Πρβλ. Ἔνθ' ἄν.

³ Πρβλ. «Ἐπετηρίδα τῆς ἑταιρείας Βυζαντινῶν σπουδῶν» τόμ. 10 (1933) σ. 55—71.

⁴ Περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ Νικολάου Καβάσιλα πρβλ. ἰδίᾳ Κ ρ ο υ μ β ἄ χ ε ρ, Ἱστορίαν τῆς βυζαντ. λογοτεχνίας μεταφρασθεῖσαν ὑπὸ Γεωργίου Σωτηριάδου τόμ. Α'. σ. 314 ἔ. καὶ F. Vernet, Cabasilas Nicolas ἐν τῷ Dictionnaire de Théologie catholique, ἐνθα καὶ ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία.

⁵ Ἐν τῷ κώδικι Vind. theol. 262 γέγραπται ἀντὶ Χρυσόγλωττον τὸ σύνθημα Χρυσόστομον. Ἀναμφιβόλως ἀρχικὴ γραφὴ εἶναι τὸ Χρυσόγλωττον.

τες, ἴσμεν, μᾶλλον δὲ ὥς οὐδένας τῶν πάντων· μόνοι γὰρ ἀπάντων ὑμεῖς, εἰ δεῖ συντόμως εἰπεῖν ἢ κομιδῇ γε ἐν ὀλίγοις, τοῦ γ' εὐσεβεῖν ἀνθρώπους τὰ πρὸς Θεὸν αἰτιώτατοι κατέστητε καὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας πᾶσι συναγωνισταὶ καὶ συλλήπτορες, ὥστε γε δεῖ καὶ πάντας ἀνθρώπους καὶ κοινῇ καὶ καθ' ἓνα καὶ τιμᾶν τοῖς γενομένοις ὥς εὐεργέτας ὑμᾶς ἐνὸς οὐδενὸς τὸ παρὰ παν ἀπεχομένους τῶν εἰς τὴν ὑμετέραν εὐφημίαν φερόντων. Ἀλλὰ τὸ μὲν κοινὸν δίκαιόν γε τοσοῦτον καὶ οὕτω δήπου τὸ παρὰ πάντων ὑμῖν ὀφείλεται θαῦμα, ἐμοὶ δέ τι καὶ πλέον ἔνεστιν· ἔχω γὰρ τοι πρὸς τῷ κοινῷ δικαίῳ καὶ τὸν ὑμέτερον τουτονὶ δήπου περὶ ὑμᾶς ἔρωτα καὶ τὴν ἐκεῖθεν ἀνάγκην σπεύδοντα κατὰ τὸ ἔπος ὀτρύνουσαν, ὥστε διὰ πάντων τό γε ὑπὲρ ὑμῶν λέγειν ἀναγκαῖον ἐμοὶ γε γίγνεσθαι. Ἐπεὶ γε, εἰ καὶ τῶν εἰκότων ἔξω πεσούμεθα, ἀγαπήσοιμἐν γε ἐν τοῖς παιδικοῖς ἡττώμενοι, ἄλλως θ' ὅτι καὶ πάντας τοῦτο παθεῖν ἀνάγκη, τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν λέγοντας, ἐπεὶ καὶ πάντα μεθ' ὑπερβολῆς ἐν ἑαυτοῖς τὰ βέλτιστα συλλαβόντες καὶ πάντας ἐν πᾶσιν ὑπερνικήσαντες, ὥσπερ εἰκὸς τοὺς κοινούς τοῦ γένους σωτῆρας, περὶ τοὺς ἐπαίνους τοῖς λόγοις ἡτυχηκότες ἐφάνητε, θαυμαζόμενοι μὲν ὑφ' ἀπάντων, θαυμαζόμενοι δὲ οὐδὲν μᾶλλον, οὐδ' ὥστε τοῖς ἐπαίνοις ὀρίζειν, ἀλλ' αἰεὶ κάτω τιθέναι τοὺς λόγους τῷ ὑπερφυεῖ τῶν πραγμάτων, ὥσπερ εἰς ἀνάγκην δὴ τινα καταστάντες μικρὰν ἀποφῆναι τὴν φύσιν τοῦ λόγου, ὥς οὐχ ἱκανῶς ἐπὶ πάντα ἀφικνουμένην. Ὑμεῖς γὰρ, εἰ δεῖ συντόμως εἰπεῖν οἱ πᾶσαν μὲν ἀρετῆς ἰδέαν ὥς δὴ τινα μίαν κατωρθωκότες, οὕτω δὲ εἰς ἄκρον καὶ μετ' ἀκριβείας ἐκάστην, ὥς καὶ κανόνες καὶ στάθμαι καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις τούτων γενέσθαι θεοεἰκελοί τινες ἀτεχνῶς· τῆς γὰρ ἀρετῆς ἀπάσης διττῆς οὕσης καὶ εἰς ἄμφω χωρούσης καὶ τῆς μὲν κοινωφελεστάτης καὶ τῷ κοινῷ λυσιτελεῖ συντελούσης, τῆς δὲ πρὸς μόνων τῶν κατορθούντων καὶ μόνοις τοῖς χρωμένοις λυσιτελοῦς, οὕτως ἐκατέρων εἰς ἄκρον ἤλασαν καὶ τοσοῦτον ἀμφοτέρων ἐποίησαντο λόγον καὶ μὴ μόνον σφίσιν αὐτοῖς ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις γεγόνασιν ἐν καιρῷ, ὥς καὶ μεγάλοι καὶ παρὰ πάντας ἐν τῇ τῶν οὐρανῶν βασιλείᾳ κατὰ τὸν θεῖον προσειρησθαι χρῆσμον. Θεόθεν γὰρ καὶ φύντες τὴν ἀρχὴν καὶ τραφέντες καὶ αὐξηθέντες, οὕτως εὖ τὸν πατέρα θεὸν ἐμιμήσαντο, ὥστε καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἀντὶ τούτου κατέστησαν, πάντων μὲν τῶν ἐκεῖθεν ἀγαθῶν ἀφθόνων μετεσχηκότες καὶ πείραν ταύτην πρῶτην δόντες τοῦ κατ' ἀξίαν τυχεῖν τῷ χρήσασθαι τοῖς ὑπάρχουσιν ὥς προσῆκε. Πρῶτον μὲν οὖν τὰς ψυχὰς ἀπειλικρινημένας παρεσκευακότες καὶ καθαρὰς καὶ συμπάντων τῶν γηϊνῶν ἀνωτέρας καὶ τῆς κατ' αὐτὰ προσπαθείας, ὥς μόνοις τοῖς αἰθέροις, ὥς ἀνθρώπῳ μάλα πρὸς τρόπον καὶ συζῆν αἰεὶ καὶ συνεῖναι μηδενὶ τῶν κάτω προσέχοντες. Ἐπειτὰ γε Θεὸν αὐτὸν καθαρῶς εἶδον καὶ συνεγένοντο καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἔμπλεοι κατέστησαν αἴγλης, ἀνθρακές τινες κατὰ τὸν ψαλμῳδὸν ἀναφθέντες καὶ φῶτα τέλεια,

τελείου φωτὸς γεννήματα. Καὶ μὴ μόνον τὸν Χριστὸν ἔν γέ σφισιν αὐτοῖς οἰκοῦντα καὶ ἐμπεριπατοῦντα καὶ λαλοῦντα δήπου καὶ ζῶντα κατὰ τοὺς θείους λόγους φοροῦντες, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις οἰοί τε ὄντες τοῦτον ἐκλάμπειν καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ διηγείσθαι καὶ τὰ μεγάλα μυσταγωγεῖν. Οὕτω τοίνυν ἑαυτοὺς παρεσκευακότες καὶ ὁποίους εἰκὸς εἶναι τοὺς κοινοὺς τῶν ἀνθρώπων προστάτας, οἷα κοινοὶ σωτῆρες καὶ ἀρχηγοὶ τῶν βελτίστων θεόθεν δεξάμενοι τὴν τῶν ἀνθρώπων ποιμαντικὴν προστασίαν, ὥσπερ μετ' ἐκεῖνον ἄρχειν λαχόντες, οὕτως ἐπολιτεύσαντο τὴν ἀρχὴν εἰκόνας Θεοῦ καὶ ὄντες ἀτεχνῶς καὶ καλούμενοι, καὶ θείων καὶ ἀνθρωπίνων, εἰ δεῖ συντόμως φάναι, τεχνῖται. Οὐ μόνον γὰρ τοὺς ἀνθρώπους εὖ ποιοῦντες διετέλουν ἀνάγοντες πρὸς τὰ κρείττω καὶ τὸ καλῶς πολιτεύειν καὶ θεοὺς ἐξ ἀνθρώπων τὸ γοῦν εἰς αὐτοὺς ἦγον τιθέντες, ἀλλὰ καὶ πολλῷ μείζω, Θεοῦ καὶ τῶν θείων ἐποιήσαντο λόγον. Πῶς γὰρ οὐκ ἐμελλον καὶ κινδυνεύουσιν ἤδη πρὸς τὸ μηδέν, ὥς εἰπεῖν, χωρῆσαι τὴν εὐσέβειαν ἐπανάγειν, ἅτε πολὺν ἤδη χρόνον παρὰ τῶν κάκιστα ἀπολουμένων αἰρετιζόντων τυραννουμένην καὶ μονοноῦ κλιθεῖσαν εἰς γόνυ καὶ Θεὸν μὲν εὐμενῇ καὶ ἵλεων τοῖς ὅλοις τιθέντες, ἀνθρώπους δὲ τὰ πρὸς αὐτὸν ὑγιαίνειν παρασκευάζοντες καὶ τῆς εὐσεβείας, ὥσπερ τινὸς ἱερᾶς ἐχομένους ἀγκύρας, ἔπειτα ἐφεξῆς καὶ τὰς ἀγαθὰς πράξεις, ὥς εἰκός, προστιθέναι καὶ τὸ κατ' ἄρετὴν πολιτεύειν ὥς οὐδενὸς χωρὶς θατέρου τοῖς χρωμένοις λυσιτελοῦντος.

Δεῖ γὰρ ἑκατέρων λόγον ποιεῖσθαι, καὶ ἔργων καὶ πίστεως, τὸν ὑγιαίνειν δι' ὀλοκλήρου ὥς ἀληθῶς ἡρημένον καὶ τὸ σύμπαν εἰπεῖν νῦν μὲν κατὰ τῶν αἰρετιζόντων ἰστάμενοι καὶ τὴν ἐκείθεν ἀχλὺν διέχοντες, νῦν δὲ τοὺς ἀνθρώπους ὑπὲρ τὴν ὕλιν τιθέντες ταῖς θαυμασταῖς ὑποθήκαις καὶ πρὸς Θεὸν ἐπανάγοντες, ὅθεν οὐ καλῶς ἐκβεβήκεσαν. Οὕτω βέλτιστοι πᾶσιν ἐφάνησαν οὐ μόνον σφίσι αὐτοῖς πολλῶν ἀγαθῶν αἴτιοι καταστάντες, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις γενόμενοι σπλάγχνα χρηστότητος ἀτεχνῶς, ὥς καὶ κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ καρδίαν ἐπεικῶς πολιτευόμενοι φανῆναι διὰ πάντων τῷ κοινῷ λυσιτελεῖ συντελοῦντες καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν εἰς ἅπαν πραγματευόμενοι, ὥσπερ εἰς τοῦτο τὴν ἀρχὴν διήπουθεν καὶ φανέντες. Ὡς περ γὰρ τὰ τῶν ἀνθρώπων εἰς ἔσχατον ἀπωλείας ἐλθόντα, ἄλλος μὲν οὐδεὶς τῶν ἀπάντων, Θεὸς δὲ σαρκωθεὶς ἐπανήγαγεν, οὕτω μετ' ἐκεῖνον τοῖς αὐτοῖς μικροῦ περιπεπωκόσι καὶ Θεὸν καθαρῶς ἀγνοήσασιν ἤρκεσαν πρό γε πάντων οἱ βέλτιστοι πάντων πᾶσαν ἐκ μέσου τιθέντες δυσχέρειαν καὶ θεόθεν φανέντες Θεὸν ἔπειτα αὐτὸν καὶ τοῖς ἄλλοις γνωρίζουσι καὶ ὅπως τούτου πέρι καὶ φρονεῖν καὶ λέγειν προσήκειν, ὥστε Θεῷ μὲν προσήκοντας εἶναι καὶ συγγενεῖς τινας, ὥς εἰπεῖν, μόνους δὲ πάντων υἱοὺς ὑψίστου δικαίως δήπου καλεῖσθαι. Εἰ γὰρ δήπου πρό γε πάντων γνώρισμα Θεοῦ τὸ οἰκτίρμων εἶναι κατὰ τὸν θεῖον

χρησμόν, γίνεσθε γάρ φησιν οἰκτίρμονες, καθὼς ὁ πατὴρ ἡμῶν οἰκτίρμων ἐστίν, οἱ τοσοῦτον μὲν ἀπάντων ἀνθρώπων εἰληφότες ἔλεον, ὥς μὴ μόνον καθ' ἑαυτοὺς, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ σφῶς αὐτοὺς ἄγειν καὶ προτιθέναι τοῖς ὅλοις, τοσοῦτους δὲ πόρους ὑπομεμενηκότες ὑπὲρ τῆς αὐτῶν σωτηρίας, οὕτω δὲ καὶ τὰς ψυχὰς ἡδέως εἰς μυρίους δεδωκότες θανάτους, ἵνα ἐκεῖνοι μόνον εὐσεβεῖν ἔχωσι καὶ τὴν γενομένην ἴσχειν δόξαν θεοῦ, πῶς οὐ θεοὶ τινες ἀτεχνῶς καὶ μάλα σαφῶς βεβαιοῦντες ὡς τῶν λογικῶν τοῦ Χριστοῦ προστατοῦντες θρεμμάτων μετ' ἐκείνου διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην, μετ' ἐκείνου τοῖς ὅλοις ἐχρῶντο πράγμασι πάνθ' ὑπὲρ τούτων καὶ ποιεῖν καὶ πάσχειν ἐτοιμῶς ἔχοντες. Καὶ μὴν ἐκεῖνος μὲν μήτε τῆς θεότητος ἐκστάς καὶ σάρκα λαβὼν δι' ἡμᾶς τὸ καθ' ἡμᾶς ἐγεγονέει οἱ δὲ τούμπανιν ἐσπουδακότες ἐξ ἀνθρώπων θεοὶ γεγενῆσθαι σωτηρία κοινή τις κατ' ἐκεῖνον πᾶσιν ἐφάνησαν τοῦ κοινῇ λυσιτελοῦντος καὶ τῶν θείων ἔνεκα νόμων πάντα καὶ λέγοντες καὶ ποιοῦντες καὶ πάσχοντες, ὥσπερ διὰ ταῦτα θεόθεν τῷ βίῳ δοθέντες, ἐφ' ᾧ τῶν ἐκεῖθεν ἐπιταγέντων καὶ νόμων καὶ τῆς κατ' αὐτὸν εὐσεβείας δημιουργοὶ καὶ παιδεύται καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἅπασι γίγνεσθαι τοσοῦτω μείζους τῶν παλαιῶν ἐκείνων νομοθετῶν, ὅσῳ καὶ καθαρώτερον οὗτοι συνεγένοντο τῇ Τριάδι καὶ τὰς ἐκεῖθεν ἐλλάμψεις λαμπροτέρας ἐδέξαντο. Ἐπεὶ καὶ τῆς ὑμνουμένης ἐκείνης κατὰ Μωσέα νομοθεσίας τοσοῦτω μείζους αἱ τῶν μεγάλων δέλτοι καὶ τοῖς ὅλοις καλλίους, ὅσον οὐδὲ παραβάλλεσθαι λόγων γὰρ καὶ τῆς ἐν λόγοις ῥώμης ἐπὶ τοσοῦτον ἰόντες ὥς μὴ μόνον τοὺς πρὸ αὐτῶν ἐν τούτοις μάλιστα δὴ θαυμασθέντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς κατ' ἐκείνους καὶ τοὺς μετ' ἐκείνους ὑπερβαλεῖν καὶ πάντας καθάπαξ ἡττωμένους καὶ κάτω χωροῦντας ἀποδείξαι περιφανῶς πρῶτοι καὶ μέσοι καὶ τελευταῖοι τοῖς ἐν λόγοις ἀναφανέντες. Οἱ δὲ καὶ τὴν πάντα νοῦν ὑπερέχουσιν τοῦ Πνεύματος χάριν, ὥς οὐκ οἶδ' εἴ τις τῶν ἀπάντων προσγεγονυῖαν λαβόντες τοιαύτην ἔπειθ' ἡμῖν τὴν τῶν σφετέρων λόγων ῥώμην μετ' ἐκείνης ἀπέδειξαν καὶ οὕτω κρείττω τε ἑαυτῆς καὶ μείζω δεχομένην ἔπαινον καὶ διὰ πάντων τοῖς χρωμένοις λυσιτελεῖ, ὥς μὴ μόνον οὐρανὸν καὶ δοκεῖν εἶναι πᾶσι καὶ εἶναι πολλῷ τοῦδε τοῦ ὀρωμένου καὶ καλλίω δήπου καὶ μείζω τὴν θείαν δόξαν διηγουμένων ἀλλὰ καὶ τὸ μέγιστον πάντων στόμα τῷ ὄντι Χριστοῦ ὥς ἐξάγειν ἔχειν ἄξιον ἐξ ἀναξίου καὶ πάντας πρὸς οὐρανὸν μεθιστάναι, μᾶλλον δὲ τὸ τούτων μείζον καὶ θεὸν αὐτὸν ὥς εἰπεῖν συνίστησι καὶ κρατύνει καὶ τοῦ ὅπως δεῖ τοῦτον εἰδέναι καὶ οἷαν χρὴ δήπου τὴν περὶ αὐτοῦ δόξαν ἔχειν κοινή τις ἐστὶ νομοθεσία καὶ ὅρος οὕτω παντοδαπούς τινας τοὺς τῶν μεγάλων λόγους ἢ τοῦ Πνεύματος ἀπέδειξε χάρις καὶ διὰ πάντων ἰόντας. Καὶ τοίνυν τοῖς μὲν κάκιστ' ἀπολουμένοις, τῆς θεότητος ὕβρισταις, οὕτω τοι γενναίως πολεμοῦσι καὶ τοῦ Πνεύματος ἐπαξίως ὥς τοὺς μὲν αὐτῶν δόλους καὶ τὰς δεινὰς ὑπὲρ τῆς κακίας ἐνστάσεις οὕτως ἐξελέγγειν εὖ

μάλα καὶ τὸ μηδὲν ἀποφαίνειν, ὥσπερ εἰ μηδὲ τὴν ἀρχὴν συνέστησαν, τοὺς δ' ἐκπεπληγμένους παρασκευάζειν, ὥσπερ τοὺς βροντῇ παταχθέντας ἐστὶν ὁρᾶν, τοῖς δὲ γ' εὐσεβέσι καὶ ὅσοι τῆς καθ' ἡμᾶς ἱερᾶς ταύτης φατρίας πειθῶ τὴν τύραννον ἐφιστᾷσι καὶ οὕτω ταῖς ἐκεῖθεν ἀνάγκαις πάντας χειροῦνται παντὸς μᾶλλον Ὁρφέως θέλγοντες καὶ κινοῦντες ἐπὶ τὰ κρείττω ὡς καὶ ἐκ τῶν λίθων ἐγείρειν τέκνα τῷ Ἀβραάμ κατὰ τοὺς θεῖους λόγους εἰπεῖν. Οὕτως, ὃ παντοδαπῶν ἀγαθῶν τεχνῖται, κηδεμόνες τοῦ κοινοῦ καὶ σωτῆρες ἐφάνητε προσήκοντα τῷ βίῳ καὶ τὸν λόγον ἐπιδειξάμενοι, ὡς μήτε τὰ ἔργα τῶν λόγων ἐνδεῖν μήτε μὴν τοὺς λόγους τῶν ἔργων, ἀλλὰ καταλλήλως παντάπασιν ἔχειν καὶ διὰ πάντων ἀλλήλοις ἀρμόττειν. Οὕτω γάρ τοις μὲν ἔργοις τοὺς λόγους, τὰ δ' ἔργα τοῖς λόγοις κοσμήσαντες καὶ δι' ἐκατέρων ναοὺς ἑαυτοὺς Θεοῦ καὶ ὄργανα Πνεύματος ἀποδείξαντες, ἔπειτα καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἐν καιρῷ γεγόνατε λυσιτέλεια κοινῇ τῷ βίῳ φανέντες καὶ πάντων ἐπ' εὐδαιμονίᾳ προστάντες κοινοὶ μελεδωνοὶ σωτηρίας καὶ δοκοῦντες πᾶσι καὶ ὄντες καὶ τὸ μέγιστον εἰς ἡδονῆς λόγον οὐ μόνον περιόντες, ἀλλὰ καὶ μετὰ τελευτήν, ἵν' ἀθάνατα λυσιτελεῖν ἔχητε τοῖς κοινοῖς, ὥστε μὴ τῷ τοῦ βίου μόνῳ χρόνῳ τὰς εὐεργεσίας ὀρίζειν, ἀλλὰ τοῦ μὲν περιεῖναι πεπαῦσθαι, τοῦ δὲ εὐεργετεῖν οὐ πεπαῦσθαι, ἀλλ' ἐς τ' ἂν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ἀθάνατον ἦ καὶ τὰς εὐεργεσίας ἀθανάτους τηρεῖσθαι. Ὡσπερ γὰρ εἰς ἀνθρώπους ἔτι τελοῦντες καὶ τὴν μετὰ Θεοῦ ξυναυλίαν τοῦ παντὸς ἐτιμῶντο ἐκείνῳ μᾶλλον ζῶντες ἢ σφίσι αὐτοῖς, οὕτως ἐξ ἀνθρώπων γεγονότες καὶ Θεῷ καθαρῶς συγγενόμενοι τοὺς ἀνθρώπους οὐ καταλείπουσιν, ἀλλ' ἄνωθεν συναιρόμενοι τὰ βελτίω τῇ τῶν εὐχῶν συμμαχίᾳ, οἱ δὲ καὶ τοῖς λόγοις συνέεισι δῆπου εὖ ποιοῦντες ἅπαντας οὐδὲν ἥττον ἢ πρόσθεν, ὅτε καὶ σωματικῶς τοῖς ἀνθρώποις συνῆσαν. Ὁ μὲν οὖν πάντων σωτὴρ καὶ δεσπότης τὴν ἀρρητον ὑπὲρ ἡμῶν πληρώσας οἰκονομίαν ἐκείνην ἐπανῆκε μὲν, ὅθεν ἐξέβη, τὴν σάρκα τεθεωκῶς, ἔπεμψε δὲ τὸν ὁμότιμον καὶ συνῆν ἐκείνος ἀντὶ τοῦ Σωτῆρος ταῖς μαθηταῖς. Οἱ δὲ μετ' ἐκεῖνον κοινοὶ σωτῆρες ἀνθρώπων καὶ κηδεμόνες φανέντες καὶ πρὸς Θεὸν ἀγωγοὶ ἐπανήκον μὲν εἰς ὃν καὶ ἐπόθουν καὶ ἐμμήσαντο, οὐ πολὺ δ' εἰπεῖν καὶ ὅθεν ἐγένοντο, καταλείπουσι δὲ τοὺς ἀρίστους τουτουοὶ λόγους καὶ γίνονται πᾶσι πάντα ἀντὶ τῶν πατέρων οὗτοι κανόνες μὲν εὐσεβείας, ἀρετῆς δὲ καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν πολιτεύειν τοῖς ἀνθρώποις ἀγαθοὶ διδάσκαλοι. Ἐγὼ δέ τοι καὶ δοκῶ τὸν ἀγαθὸν Ἰησοῦν οὐχ ὦν παρὰ τὸν βίον ἡγωνίσαντο περιόντες, ἀλλὰ καὶ ὦν μεταστάντες τοῦ βίου κατορθοῦσι διὰ τῶν λόγων φιλοτίμως ἄγαν ἀποδοῦναι τὰς ἀμοιβὰς καὶ κατ' ἄμφω τῶν μεγίστων ἀξιώσαι γεγῶν καὶ διπλοῦς τοὺς στεφάνους σφίσι γενέσθαι διπλῶς γε ἡγωνισμένοις, ἐπεὶ καὶ οὐ παύσονταί ποτε στεφανούμενοι ἐς τ' ἂν τοῦ γ' εὐσεβεῖν ἀνθρώποι δέωνται.

Ἄλλ' ὃ τριᾶς ἀπάντων ἀρίστη καὶ τῆς ὑπὲρ πάντας τριάδος ἐστία καὶ εἰκὼν τοῖς ὅλοις προσήκουσα. Ὡ γλῶτται Θεοῦ πυρίπνοι καὶ κιθάραι Πνεύματος καὶ ῥομφαῖαι τοῦ δυνατοῦ, αἷς καθαιρεῖται πᾶν ὕψωμα κατὰ τῆς εὐσεβείας κακῶς ἐπαιρόμενον. Ὡ Θεοῦ ἄρμα μυριοπλάσιον. Ἐγὼ δὲ καὶ πῦρ ὑμᾶς προσεῖπω οὐκ ἀπεικίτως, ὥς ἔγωγε οἶμαι, καὶ πτόον καὶ μάχαιραν, οἷς ὁ Κύριος διαιρεῖ τὸ χεῖρον τοῦ κρείττονος. Ὡ Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους μεγίστη καὶ κοινωφελεστάτη φιλοτιμία. Ὡ θεολογίας κανόνες καὶ τοῦ Θεόν, ὥς εἰκὼς, εἰδέναι πᾶσιν αἰτιώτατοι καταστάντες. Ὡ καὶ τὴν ψυχὴν κατὰ τὸν Ἰησοῦν ὑπὲρ τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας τιθέντες καὶ πολλοὺς ὑπὲρ τούτων καὶ μεγάλους ὑπομεμενηκότες κινδύνους. Ὡ Πνεύματος ὄντες καὶ τῶν τοῦ Πνεύματος πλήρεις καὶ ταῖς ἐκεῖθεν ἀκτῖσιν αὐτοὶ τε φωτοειδεῖς ὅλοι φανέντες καὶ τοὺς ἄλλους οὕτως εὖ πεποιηκότες ταῖς παρ' ὑμῶν ἀνθις ἀκτῖσιν ὥς υἱοὺς μὲν φωτὸς ἀποδεῖξαι, πολλῶν δὲ καὶ μεγάλων ὀφειλέτας ἅπαντας ἴσχειν. Ἄλλ' ὃ διὰ πάντων βέλτιστοι πάντων, ἡγνυσται λόγος, ὃν ὑμῖν ἀπέδωκα ἀντὶ πολλῶν καὶ μεγάλων τῶν εὐεργεσιῶν, ὥστε μὴ περὶ τοὺς εὐεργέτας δόξαι κακός. Ὑμεῖς δὲ ταῖς ὑπειργμέναις εὐεργεσίαις ἑτέρας δὴ τινὰς προστιθέντες ἐν μὲν τῷ παρόντι βιοῦντι τοῦ πλημιμελοῦντος ἀπηλλαχότες παρασκευάσοιτε δήπου καθαρῶς τῷ καθαρῷ προσέχειν Θεῷ, ἐπὶ δὲ τοῦ μέλλοντος χεῖρα ὀρέγοιτε μεταστᾶσι καὶ μεταδοίητε δόξης τὸν Θεὸν ἡμῖν εὐμενῇ τιθέντες καὶ ἴλεων, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Κ. ΔΥΟΒΟΥΝΙΩΤΗΣ